

الشيء الذي
الذي هو

دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی

پردیس دانشگاهی

گروه علوم اجتماعی

پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان پایان نامه:

بررسی عوامل اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر؛

مورد مطالعه: دانش آموزان پسر دوره راهنمایی شهر اهواز

استاد راهنما:

دکتر علی حسین حسین زاده

استاد مشاور:

دکتر سید عبدالحسین نبوی

نگارنده:

سید حسین حسینی

شهریور ۱۳۹۳

تقدیم ہے:

آنکہ زیبا ترین آغاز با او تجربہ کردم، پس تا زیبا ترین پایان با او می مانم،

محمد مصدق

تقدیر و تشکر

سپاس بیکران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید. به طریق دین و دانش را بنمونان شد و به بهمنشینی رحروان علم منتظرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

بدینوسید بر خود لازم می دانم از فرماندهی محترم نیروی نظامی استان خوزستان سردار سرتیپ دوم پاسدار محمد رضا اسحاقی که با تدابیر و پیگیری های دلسوزانه و بهنجین ایجاد انگیزه مضاعف موجب قدم نهادن این حقیر در کسب علم و دانش در این مقطع گردیدند و بهنجین از استاد بزرگوار و مهربان جناب دکتر علی حسین حسین زاده، مدیر محترم گروه علوم اجتماعی دانشگاه شهید چمران اهواز جناب دکتر عبدالرضا نواح و مادر دلسوز و مهربانم که هستی و زندگی و هر آنچه که موفقیت حاصل ام شده از برکات وجود و دعای ایشان بوده تقدیر و تشکر نمایم و بردستان این عزیزان که باعث ارتقاء بار علمی اینجانب شده اند بوسه می زنم.

در پایان از دوست و بھکار ارجمند آقای علی اصغر ملایی که مراد این مسیریاری گردند و آقای حافظ احمدی که بارانه مشاوره بسیار ارزنده اینجانب را بهمراهی و مدد نمودند صمیمانه کمال تشکر و قدردانی را می نمایم.

ید حسین حسینی

تابستان ۱۳۹۲

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	(و)

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱. مقدمه.....	۲
۲-۱. بیان مسأله.....	۶
۳-۱. اهمیت تحقیق.....	۹
۴-۱. اهداف تحقیق.....	۱۰
۱-۴-۱. اهداف کلان.....	۱۰
۲-۴-۱. اهداف خرد.....	۱۰
۵-۱. تعریف مفاهیم تحقیق.....	۱۱
۱-۵-۱. انحراف.....	۱۱
۲-۵-۱. جرم.....	۱۱
۱-۲-۵-۱. تعریف جرم از دیدگاه جرم شناسی.....	۱۳
۳-۵-۱. گرایش.....	۱۵
۴-۵-۱. بزهکاری.....	۱۵
۵-۵-۱. رفتارهای پرخطر.....	۱۵

فصل دوم: پیشینه و چارچوب نظری تحقیق

۱-۲. بخش اول: ادبیات تحقیق

۱-۱-۱. مقدمه.....	۱۹
۲-۱-۲. مروری بر مطالعات پیشین داخلی.....	۱۹
۳-۱-۲. ارزیابی مطالعات داخلی.....	۲۴
۱-۳-۱-۲. نقاط قوت.....	۲۴

۲۴.....	۲-۳-۱-۲. نقاط ضعف.....
۲۵.....	۴-۱-۲. مروری بر مطالعات خارجی.....
۲۷.....	۵-۱-۲. ارزیابی مطالعات خارجی.....
۲۷.....	۱-۵-۱-۲. محاسن و نقاط قوت.....
۲۸.....	۲-۵-۱-۲. معایب و نقاط ضعف.....
۲۸.....	۶-۱-۲. نتیجه گیری.....

۲-۲. بخش دوم: چارچوب نظری تحقیق

۲۹.....	۱-۲-۲-۱-مقدمه.....
۲۹.....	۲-۲-۲-۲-مروری بر نظریات تحقیق.....
۲۹.....	۱-۲-۲-۲-۱- تبیین های غیر جامعه شناختی از انحرافات.....
۲۹.....	۱-۲-۲-۲-۱- تبیین های فیزیکی و جسمانی انحرافات.....
۳۱.....	۲-۲-۲-۲-۱- تبیین های روان شناختی انحرافات.....
۳۳.....	۲-۲-۲-۲-۲- تبیین های جامعه شناختی از انحرافات.....
۳۶.....	۱-۲-۲-۲-۲-۱- نظریه آنومی.....
۳۷.....	۲-۲-۲-۲-۲-۲- نظریه فشار ساختاری.....
۴۰.....	۳-۲-۲-۲-۲-۲- نظریه کنترل اجتماعی.....
۴۱.....	۴-۲-۲-۲-۲-۲- پسران بزهکار.....
۴۱.....	۵-۲-۲-۲-۲-۲- فرهنگ طبقه پایین.....
۴۲.....	۶-۲-۲-۲-۲-۲- تکنیک های خشی سازی.....
۴۴.....	۷-۲-۲-۲-۲-۲- نظریه بر چسب زنی.....
۴۵.....	۸-۲-۲-۲-۲-۲- همنشینی افتراقی.....
۴۶.....	۹-۲-۲-۲-۲-۲- فرصت افتراقی.....
۴۷.....	۱۰-۲-۲-۲-۲-۲- نظریه انتخاب عقلانی.....
۴۹.....	۱۱-۲-۲-۲-۲-۲- تئوری هیرشی و پیوند اجتماعی.....
۵۱.....	۱۲-۲-۲-۲-۲-۲- نظریه کنترل اجتماعی رکلس.....
۵۳.....	۱۳-۲-۲-۲-۲-۲- نظریه کنترل اجتماعی فرایندی و هیگ.....

- ۵۹..... نظریه های فرایند اجتماعی ۱۴-۲-۲-۲-۲
- ۶۱..... نظریه یادگیری اجتماعی ۱۵-۲-۲-۲-۲
- ۶۳..... نظریه کنش اجتماعی پارسنز ۱۶-۲-۲-۲-۲
- ۶۶..... نظریه های انتقال فرهنگی و کزرفتاری ۱۷-۲-۲-۲-۲
- ۷۰..... نظریه های بی سازمانی اجتماعی ۱۸-۲-۲-۲-۲
- ۷۲..... نظریه قانون در عمل ۱۹-۲-۲-۲-۲
- ۷۲..... دیدگاه بوم شناسی (پارک- برجس- ویرث) ۲۰-۲-۲-۲-۲
- ۷۴..... لوئیس ویرث : شهری شدن به مثابه یک شیوه زندگی ۲۱-۲-۲-۲-۲
- ۷۵..... کارکردهای قوانین ۳-۲-۲-۲-۲
- ۷۶..... شاخص های قانون پذیری ۴-۲-۲-۲-۲
- ۷۸..... چارچوب نظری منتخب ۵-۲-۲-۲-۲
- ۸۰..... فرضیات تحقیق ۶-۲-۲-۲-۲

فصل سوم: روش تحقیق

- ۸۲..... روش شناسی تحقیق ۱-۳-۳
- ۸۲..... روش تحقیق ۱-۱-۳
- ۸۲..... جامعه آماری ۲-۱-۳
- ۸۳..... جمعیت نمونه ۳-۱-۳
- ۸۴..... اعتبار و روایی ۴-۱-۳
- ۸۵..... ابزار جمع آوری اطلاعات ۵-۱-۳
- ۸۶..... شیوه جمع آوری اطلاعات ۶-۱-۳
- ۸۶..... واحد تحلیل ۷-۱-۳
- ۸۷..... نحوه پردازش داده ها ۸-۱-۳
- ۸۷..... تعریف متغیرها ۲-۳
- ۸۸..... متغیرهای مستقل ۱-۲-۳
- ۸۸..... سطح تحصیلات والدین ۱-۱-۲-۳
- ۸۸..... درآمد سرپرست خانواده ۲-۱-۲-۳

۸۸.....	۳-۲-۱-۳- معاشرت با دوستان ناباب.....
۸۹.....	۳-۲-۱-۴- علاقه خانوادگی.....
۸۹.....	۳-۲-۱-۵- احساس محرومیت نسبی.....
۹۰.....	۳-۲-۱-۶- میزان کنترل والدین.....
۹۰.....	۳-۲-۲- متغیر وابسته.....

فصل چهارم: یافته های تحقیق

۹۴.....	۴-۱- مقدمه.....
۹۴.....	۴-۲- توصیف نمونه مورد مطالعه و پردازش اطلاعات.....
۹۴.....	۴-۲-۱- سطح تحصیلات پدر.....
۹۶.....	۴-۲-۲- سطح تحصیلات مادر.....
۹۷.....	۴-۲-۳- درآمد.....
98.....	۴-۳- تجزیه و تحلیل داده ها.....
۹۹.....	۴-۳-۱- نتایج مربوط به آزمون فرضیه های تحقیق.....
۱۰۲.....	۴-۴- تحلیل چند متغیره.....

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۰۶.....	۵-۱- بحث و تاملی در نتایج تحقیق.....
۱۰۸.....	۵-۲- محدودیت های تحقیق.....
۱۰۹.....	۵-۳- پیشنهادات کاربردی.....

فهرست جداول

۳۸.....	جدول ۱-۲- وضعیت ارتباطی بین اهداف و وسایل از دیدگاه مرتن.....
۹۵.....	جدول ۴-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات پدر.....
۹۶.....	جدول ۴-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات مادر.....

- جدول ۳-۴: آماره های توصیفی مربوط به درآمد سرپرست خانواده های پاسخگویان (به تومان) ... ۹۸
- جدول ۴-۴: نتایج آزمون ANOVA رابطه بین متغیر تحصیلات و گرایش به رفتارهای پرخطر..... ۹۹
- جدول ۵-۴: بررسی رابطه پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده های دانش آموزان و گرایش به رفتار های پرخطر..... ۱۰۰
- جدول ۶-۴: بررسی رابطه معاشرت با دوستان ناباب و گرایش به رفتار های پرخطر..... ۱۰۰
- جدول ۷-۴: بررسی رابطه کنترل خانواده و گرایش به رفتارهای پرخطر..... ۱۰۱
- جدول ۸-۴: بررسی رابطه علاقه خانوادگی و گرایش به رفتار های پرخطر..... ۱۰۱
- جدول ۹-۴: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه ششم..... ۱۰۲
- جدول ۱۰-۴: رگرسیون چند متغیره..... ۱۰۳
- جدول ۱۱-۴: ضرایب آزمون رگرسیون درباره عوامل موثر بر گرایش به رفتارهای پرخطر..... ۱۰۳

فهرست تصاویر و نمودارها

- شکل ۱-۲- مدل انتخاب عقلانی کلارک، مایهيو و گیدنز..... ۴۸
- شکل ۲-۲- مدل تحقیق..... ۸۰
- نمودار ۱-۴- مربوط به میزان تحصیلات پدر..... ۹۵
- نمودار ۲-۴: مربوط به میزان تحصیلات مادر..... ۹۷

پیوست ها

- فهرست منابع..... 112
- پرسشنامه..... 119

چکیده

شماره دانشجویی : ۹۱۵۵۳۰۲۱۰	نام: سید حسین	نام خانوادگی : حسینی
عنوان پایان نامه : بررسی عوامل اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر		
استاد/ اساتیدراهنما: دکتر علی حسین حسین زاده		
استاد/ اساتید مشاور: دکتر سید عبدالحسین نبوی		
گرایش: جامعه شناسی	رشته: علوم اجتماعی	درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد
گروه : علوم اجتماعی	دانشکده: اقتصاد و علوم اجتماعی	دانشگاه : شهید چمران اهواز
تاریخ فارغ التحصیلی : ۱۳۹۳/۰۶/۳۰		
تعداد صفحه: 125		
کلید واژه ها : رفتارهای پرخطر، نوجوانان، خانواده، گرایش به رفتارهای پرخطر، دانش آموزان راهنمایی.		
<p>این پژوهش با هدف بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر؛ در بین ۲۰۰ نفر از دانش آموزان پسر دوره راهنمایی شهر اهواز (۱۲ تا ۱۵ ساله) با رویکرد کمی و به صورت پیمایشی انجام گرفته است. حجم نمونه تحقیق با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای و براساس فرمول کوکران تعیین و انتخاب گردید. اطلاعات مربوط به افراد نمونه با تکنیک پرسشنامه جمع آوری شد.</p> <p>تحلیل یافته های تحقیق در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد که در قسمت آزمون فرضیات از آزمون های ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیره و غیره استفاده گردید. تمام مراحل تجزیه و تحلیل داده ها براساس نرم افزار SPSS صورت گرفته است.</p> <p>رویکرد نظری منتخب این پژوهش نظریه های همنشینی افتراقی ساترلند، نظریه کنترل اجتماعی هیرشی، پسران بزهکار کوهن و فرهنگ طبقه پایین میلر می باشد؛ بر این اساس شش فرضیه ساخته و ارتباط آن ها با گرایش به رفتارهای پرخطر مورد آزمون قرار گرفت. نتایج حاکی از تایید هر شش فرضیه می باشد که ارتباط معنادار بین متغیرهای احساس محرومیت نسبی، معاشرت با دوستان ناباب، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، میزان کنترل والدین، علاقه خانوادگی و سطح تحصیلات والدین با متغیر وابسته گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر بود.</p>		

فصل اول :

کلیات و تعاریف

جوامع در حال گذار، به دلیل تغییرات متنوع و متعدد، معمولاً با تضادهای مختلف در ساختارها و زیر ساخت های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی مواجه اند. در چنین جوامعی، افراد به سختی می توانند خود را با محیط سازگار و با تغییرات و دگرگونی های تازه و سریع همراه کنند. بنابراین از این حیث دچار ناهنجاری و کشمکش های مختلف اجتماعی، از خود بیگانگی و در سطحی وسیع تر، بی سازمانی و از هم گسیختگی اجتماعی می شوند. این بی نظمی ها و بی سازمانی ها به عدم تعادل و بی ثباتی اجتماعی و افزایش بحران ها و آسیب های اجتماعی منجر می شود. ایران از یک طرف در حال تجدید حیات طیبه اسلامی است و از طرفی به عنوان یک کشور در حال توسعه و در حال گذار از مرحله ی سنتی به مدرنیسم، از این قاعده مستثنی نیست و در نتیجه سرعت تغییرات در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، آسیب ها و تهدیدات اجتماعی متنوعی بر جامعه ایران وارد شده است، به طوری که طبق گزارش های سازمان بهزیستی کشور، طی سالهای اخیر، آسیب های اجتماعی در کشور ما به طور متوسط هر سال، ۱۵ درصد رشد داشته اند (ستاد مبارزه با مواد مخدر، ۱۳۸۷).

به عبارتی آسیب های اجتماعی مشکلات و پدیده هایی هستند که موجب سقوط ارزش های اخلاقی در شعاع گسترده در جامعه می شوند. هنجارهای قانونی و عرفی را زیر پا می گذارند و مشکلات و اختلالات دیگری را در خود فرد یا اطرافیان موجب می شوند. آسیب های اجتماعی می توانند بحران های بزرگ اقتصادی و اجتماعی در پی داشته باشند و حتی در مواردی امنیت یک کشور را به خطر اندازند (گلزاری، ۱۳۸۷). افزایش آسیب های اجتماعی در یک جامعه نشانه ی بحران است و پیش گیری از آسیب های اجتماعی در هر جامعه به شناخت علمی ویژگی ها و قانونمندی های حاکم بر تحول آسیبها در جامعه و به کارگیری یافته های علمی در فرآیند برنامه-

ریزی اجتماعی موکول می شود. میزان موفقیت هر کشور در امر پیشگیری از آسیب های اجتماعی معرف کارایی نظام اجتماعی غالب بر آن جامعه است (گوهرمنش، ۱۳۸۷).

در این میان، نوجوانان از گروههای بسیار آسیب پذیر در زمینه ابتلا به آسیب های اجتماعی هستند. طبق آمار، یک پنجم از جمعیت جهان را نوجوانان تشکیل می دهند؛ که ۸۵ درصد از این گروه سنی در کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند. ارج نهادن و توجه به سلامت جسمی، روانی و اجتماعی نوجوانان، سرمایه گذاری برای آینده هر کشور است؛ زیرا نوجوانان سالم و تندرست فرصت بهتری برای تبدیل شدن به بزرگسالانی سالم، مسئول و بهره ور دارند (گزارش سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۰۳).

نوجوانی یکی از بحرانی ترین دوره های زندگی محسوب می شود و کشور ما با داشتن سرمایه های عظیمی از نوجوانان، نیازمند برنامه ریزیهای دقیق در زمینه رشد و سلامت این گروه سنی است (پرویزی و همکاران، ۱۳۸۲: ۲۴۵).

البته قوانین و طرح و برنامه های مربوط به مسائل بهداشتی و ارتقای سلامتی در نوجوانان و جوانان به توجه فوری نیاز دارد؛ زیرا منابع مادی و معنوی قابل توجهی برای آموزش و تربیت آنان سرمایه گذاری می شود و بسیاری از الگوهای رفتاری در بزرگ سالی در خلال این دوران شروع و تثبیت می گردند.

همچنین آنان در آینده سرمایه و قدرت های تجاری و اقتصادی جامعه خواهند بود؛ بنابراین توجه به نیازهای بهداشتی، رفتارهای پرخطر و انحرافات و آسیب های اجتماعی نوجوانان از وظایف اساسی دست اندرکاران امر بهداشت و درمان و آموزش و پرورش است. عدم توجه به این امر می تواند به بروز بیماری ها و مشکلات عدیده در آنان منجر شود و کاهش قدرت بهره وری و

به هدر رفتن سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی برای این گروه عظیم را به دنبال داشته باشد (دفتر سازمان بهداشت جهانی در منطقه غرب اقیانوس آرام، ۲۰۰۳).

در همین رابطه در تحقیقات متعدد در زمینه بزهکاری، انحرافات و آسیب‌های اجتماعی در دانش‌آموزان، برخی از آن‌ها دارای مشکلات اخلاقی نظیر ارتباط با جنس مخالف، داشتن آرایش و پوشش نامناسب و غیرمعارف و مشکلات رفتاری گوناگونی نظیر پرخاشگری و درگیری فیزیکی با گروه همسالان، فرار از مدرسه و یا منزل، تخریب اموال مدرسه و تقلب در امتحانات تشخیص داده شده اند (رحمتی و بایبری، ۱۳۷۹).

این افراد به رفتارهای پرخطری نظیر کشیدن سیگار، مصرف الکل و مواد مخدر اقدام می‌کنند و انگیزه آنها برای این اقدام، حس کنجکاوی و تجربه چیزهای تازه، فشار گروه‌های همسالان، کسب احساس بزرگی و اعتماد به نفس بیشتر، جبران ضعفها و شکست‌های تحصیلی، جلب توجه دیگران، داشتن الگوهای غلط و نامناسب در خانواده و مدرسه، کمبودهای روانی و... است (آدریان و مک گارون، ۲۰۰۴: ۲۰۲۳؛ و کلی دی و رولینگز، ۲۰۰۵: ۳).

بنابراین با توجه به تاثیر بسیار مخرب آسیب‌های اجتماعی بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی نوجوانان و آسیب پذیری بیشتر آنان و این که متأسفانه بسیاری از رفتارهای پرخطر از این دوران شروع و تثبیت می‌شود و منجر به بروز آسیب‌های اجتماعی می‌گردد، شناسایی عوامل مستعدکننده و بازدارنده‌ی بروز آسیب‌های اجتماعی در این گروه سنی اهمیت ویژه‌ای دارد (طباطبایی و آتش نفس، ۱۳۹۰: ۱۰).

به دلیل تغییرات فناورانه، فرهنگی و اجتماعی سریع و پرشتاب جوامع امروز، دوران نوجوانی برای تعدادی از نوجوانان امروز با مشکلات فراوان جسمی روانی و اجتماعی همراه است و پایه بسیاری از رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن در این دوره در آنان گذاشته می‌شود.

از دیدگاه مشاوران مدارس ، علل مستعدکننده بروز آسیب‌های اجتماعی در دانش‌آموزان به ترتیب اولویت شامل ویژگی‌های خانوادگی (نظیر خانواده‌های از هم گسسته ، شکاف فکری و عاطفی بین والدین و فرزندان، ضعف اخلاقی و بی بندوباری در خانواده‌ها) دوستان ناباب و فشار گروه همسالان، نداشتن آگاهی نوجوانان در زمینه مهارت‌های زندگی و... بوده است، هم چنین از دید این افراد، راهکارهای پیشگیری در این زمینه، به ترتیب اولویت شامل: ایجاد و برقراری ارتباطات مناسب و صمیمانه‌تر بین والدین و فرزندان (نظیر درک بیشتر فرزندان، احترام به شخصیت و عقاید آنان و دادن آزادی منطقی به آنان)، آموزش مهارت‌های زندگی و اجتماعی به والدین (کلاس های آموزش خانواده، آموزش روش های صحیح و علمی تربیت فرزندان)، توجه به تربیت دینی و افزایش ایمان و دین باوری می باشد.

۱-۲- بیان مسأله

مسأله بزهکاری^۱ و انحراف نوجوانان و جوانان از دیر زمان در جامعه بشری مورد توجه اندیشمندان بوده است. هم زمان با گسترش انقلاب صنعتی و گسترش دامنه نیازمندی‌ها، محرومیت‌های ناشی از عدم امکان برآورده شدن خواسته‌ها و نیازمندی‌های زندگی موجب گسترش شدید و دامنه دار فساد، عصیان، تبهکاری، دزدی و انحراف جنسی و دیگر انحراف‌ها در نوجوانان و جوانان شده است (احدی و محسنی، ۱۳۷۸).

امروزه جوامع مختلف بین انحراف اجتماعی جوانان و بزرگسالان تفاوت قائل هستند، بسیاری از جوامع انحرافات جوانان را به دلیل عدم آگاهی و یا شرایط نامناسب اجتماعی و اقتصادی می‌دانند؛ بنابراین تفکیک افرادی که زیر سن قانونی هستند از بزرگسالان در مطالعه رفتار انحرافی امری ضروری است (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۲۹).

بزهکاری از واژه لاتین *Delinpuer* به معنای «خطا کردن» گرفته شده است. بزهکاری وضع یا حالتی است که شخص تخطی کننده از الزامات قانون، خود را با آن مواجه می‌بیند در این صورت با ارتکاب جنایت موجب اسناد مسئولیت به مجرم شده و متعاقب آن با مجازات روبرو می‌شود (جوادی، ۱۳۸۶: ۷۰).

بزه عبارت است از اقدام به عملی که خلاف موازین، مقررات، قوانین و معیارهای ارزشی و فرهنگی جامعه باشد. حداقل سن بزهکاری در جوامع مختلف فرق می‌کند: «حداقل سن بزهکاری در آمریکا ۷ سالگی، انگلستان ۱۰ سالگی، یونان ۱۲ سالگی، فرانسه و لهستان ۱۳ سالگی و اتریش و آلمان و ایتالیا و بلژیک و یوگسلاوی ۱۴ سال است و حداقل سن بزهکاران در زندان‌های ایران ۱۵ سال گزارش شده است (به نقل از جوادی، ۱۳۸۶: ۷۰)

^۱ - Delinquency

در ایران بزهکاری (سرقت، لواط، ضرب و جرح، تجاوز به عنف، قتل، مشروب‌خواری، اعتیاد، زنا و ولگردی، عمل منافی عفت، خیانت در امانت، مزاحمت و آدم‌ربایی) مد نظر است. شایان ذکر است که بزهکاری را نمی‌توان منحصر به طبقه خاصی دانست آنچه مسلم است بزهکاری در تمام طبقات وجود دارد نوع و میزان آن در طبقات مختلف جامعه متفاوت است (جوادی، ۱۳۸۶: ۷۱).

توجه به معضل و مسأله بزهکاری جوانان و مطالعه آن از هنگامی آغاز شد که طیف گسترده‌ای از رفتارهای نابهنجار نظیر مصرف داروهای مخدر، تخریب اموال عمومی و خصوصی و اوباشگری بعد از مسابقات فوتبال، مصرف بیش از اندازه مشروبات الکلی، رفتار نامشروع جنسی و فرار از خانه و مدرسه در بین جوانان شایع شد این قبیل انحرافات اجتماعی نه فقط به دلیل اینکه اشکال جدیدی از انحرافات در جامعه تلقی می‌شوند اهمیت دارند، بلکه ارتکاب چنین رفتارهایی می‌تواند مقدمه‌ای برای ارتکاب جرایم شدید نظیر سرقت مسلحانه و قتل گردیده و بزهکار امروز را به مجرم فردا تبدیل کند (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۲۹).

به طور کلی، نامناسب بودن و عدم کارایی کوشش‌های والدین، مدارس و رسانه‌ها در جهت جامعه‌پذیر کردن و کنترل جوانان، فرهنگ جوانی و روحیه کنجکاوی جوانان، تأثیر فزاینده گروه‌های همسال و بعضاً گروه‌های همسال بزهکار در فرایند جامعه‌پذیری جوانان در مقایسه با نقش و تأثیر والدین، فقدان منزلت اجتماعی روشن و مناسب برای جوانان، ابهام هویت، نامعین و نامطمئن بودن پایگاه اجتماعی آنها می‌تواند زمینه‌ساز گرایش جوانان به رفتارهای پرخطر باشد (همان منبع: ۱۳۰).

از آنجایی که اولاً گرایش^۱، یکی از ابعاد رفتار است و بعد از به وجود آمدن گرایش این امکان وجود دارد که فرد به عمل مبادرت ورزد و در ثانی امکان دسترسی به افراد بزهکار به راحتی امکان پذیر نبود، این تحقیق به بررسی عوامل موثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر می پردازد.

^۱ - Attitude

۱-۳- اهمیت تحقیق

در شرایط کنونی موضوع شناسایی آسیب‌های اجتماعی و تنش‌ها و بحران‌های ناشی از مسایل اجتماعی از ضرورت و اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار است، زیرا شیوع روز افزون انواع انحرافات و نابهنجاری‌ها از جمله بزهکاری زنگ خطری برای جامعه و نسل بعدی است.

نکته حایز توجه این است که در زمینه شناسایی و پیشگیری آسیب‌های اجتماعی رویکرد واحدی وجود ندارد، اما به طور کلی اکثر جامعه شناسان و روان شناسان اجتماعی معتقدند که برای مبارزه با آسیب‌های اجتماعی باید به رویکرد جامعه شناسی توجه شود.

برای حصول این هدف رعایت دو اصل ضروری است، نخست، توجه به امور تربیتی و پرورشی نوجوانان و جوانان در خانه و مدرسه و دیگر توجه به سالم کردن محیط اجتماعی یعنی جامعه، اما سوال اساسی این است که کدام دسته از عوامل تربیتی و اجتماعی می تواند در کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی (بزهکاری) به ویژه در میان نوجوانان مؤثر باشد؟ با چه ترفندهایی می-توان در آینده از بروز این گونه آسیب‌ها جلوگیری کرد؟ و با چه روش‌هایی می‌توان سلامت جامعه را تضمین و تأمین نمود؟ و این بر اهمیت موضوع می‌افزاید.

۱-۴- اهداف تحقیق

۱-۴-۱ اهداف کلان

هدف کلی این تحقیق آن است که عوامل مختلفی که در گرایش به بزهکاری در میان نوجوانان و جوانان مؤثرند مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۴-۲ اهداف خرد

برای اهداف خرد تحقیق می توان سوالات زیر را مطرح کرد:

۱- در میان عوامل مؤثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر کدام عامل تأثیر

بیشتری دارد؟

۲- بررسی و مطالعه تأثیر وضعیت اجتماعی- اقتصادی خانواده در گرایش نوجوانان

به رفتارهای پرخطر.

۳- بررسی و مطالعه تأثیر معاشرت با افراد بزهکار در گرایش نوجوانان به رفتارهای

پرخطر.

۴- بررسی و مطالعه ازهم گسیختگی خانواده در گرایش نوجوانان به رفتارهای

پرخطر.

۵- با توجه به نتایج تحقیق، چه پیشنهادهایی را می توان جهت کاهش گرایش به

رفتارهای پرخطر ارایه کرد؟